

Umhverfis- og heilbrigðisráð

Borgartún 12-14
105 REYKJAVÍK

Friðlýsing á Blikastaðakró, Grafarvogi og þangfjörusvæði í austanverðum Skerjafirði

Lagt er til að umhverfis- og heilbrigðisráð samþykki að hefja formlegt samtal við umhverfis- og auðlindaráðuneytið og Umhverfisstofnun um friðlýsingu á Blikastaðakró, Grafarvogi og þangfjörusvæði í austanverðum Skerjafirði. Um eru að ræða þrjú mikilvæg strandsvæði í Reykjavík sem hafa verið tilnefnd af Náttúrufræðistofnun Íslands fyrir framkvæmdaáætlun náttúruminjaskrár. Gert er ráð fyrir að samtalið leiði til þess að ákveðið verði að hefja formlegt friðlýsingarferli Umhverfisstofnunar í samstarfi við Reykjavíkurborg. Í friðlýsingarferlinu verður m.a. tekin ákvörðun um mörk friðlýstra svæða, friðlýsingarflokk auk þess sem mótaðar verða helstu reglur með friðlýsingarskilmálum. Að loknu lögbundnu samráðs- og kynningarferli er gert ráð fyrir að friðlýsingatillögur verði lagðar fyrir borgaryfirvöld til samþykkis áður en ráðherra friðlýsir svæðin endanlega.

Greinargerð fylgir tillögunni.

Virðingarfyllst,

Guðmundur B. Friðriksson
Skrifstofustjóri skrifstofu umhverfisgæða

Hjálagt:
Greinargerð með tillögu að friðlýsingu

Greinargerð með tillögu að friðlýsingu, lögð fram á fundi umhverfis- og heilbrigðisráðs 17. febrúar 2021:

Tillaga að friðlýsingu Grafarvogs

Lagt til að grunnsævi, leirur og fjörur innan Grafarvogs verði friðlýstar.

Markmið með friðlýsingu: Að vernda mikilvægar fjöruvistgerðir og búsvæði fugla en Grafarvogur er einn af fáum óspilltum leirusvæðum innan borgarmarkana og er alþjóðlega mikilvægur viðkomustaður farfugla, einkum vaðfuglategunda t.d. rauðbrystings, sanderlu, lóupræls, heiðlóu, jaðrakans o.fl.. Grafarvogur er einnig mikilvægur fæðuöflunarstaður fugla allt árið um kring og þar sjást alla jafna margar fuglategundir. Vogurinn er hjartað af vinsælu útivistarsvæði og fá svæði í borginni eru eins aðgengileg fyrir náttúruupplifun og til að stunda fuglaskoðun.

Afmörkun friðlýsts svæðis: Grafarvogur er hluti af tillögu Náttúrufræðistofnunar Íslands fyrir B-hluta náttúruminjaskrár sem einnig inniheldur mynni Elliðavogs. Hér er lagt til að Grafarvogur innan Gullinbrúar, sem í dag er hverfisverndaður í Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030, verði friðlýstur. Skoða þarf hversu langt mörkin ná upp á land en þau mörk sem hverfisverndin nær til í dag eru á köflum dregin full langt upp á land til að það henti friðlýsingu og eru mörkin í tillögu Náttúrufræðistofnunar nærri lagi.

Núverandi mörk hverfisverndar í Grafarvogi:

Tillaga að friðlýsingu Blikastaðakróar

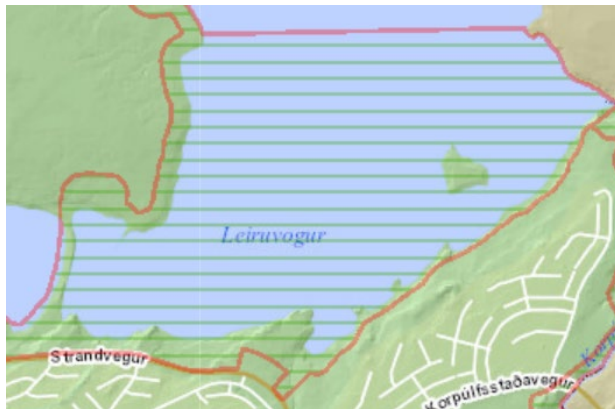
Lagt til að grunnsævi, leirur, fjörur, árós, sker og eyjar í Blikastaðakró vefrði friðlýst.

Markmið með friðlýsingu: Að vernda mikilvæg búsvæði fugla, sela og sjávarhryggleysingja. Fjörusvæðin frá Geldinganesi austur fyrir Blikastaðakró einkennast af fjölbreyttum vistgerðum – leirum, þangfjörum, kræklingaáreyrum og sandfjörum sem eru lífauðugar og laða að fjölbreytt fuglalíf. Stórir hópar fuglar dvelja þar allan ársins hring og svæðið er sérstaklega mikilvægur viðkomustaður farfugla, einkum margæsa og rauðbrystinga. Í leirusetinu er ríkulegt samfélag sjávarhryggleysingja m.a. ýmis skeldýr og burstormar þ.m.t. hinn sjaldgæfi risaskeri. Landselir eru

tíðir gestir á svæðinu. Svæðið er mikilvægt og vinsælt útivistarsvæði og þar er landslag fjölbreytt og útsýni tilkomumikið.

Afmörkun friðlýsts svæðis: Blikastaðakró er hluti af stærri tillögu Náttúrufræðistofnunar Íslands fyrir B-hluta náttúru-minjaskrár sem einnig nær yfir allan Leiruvog austur af Gunnunesi. Reykjavík á einnig land að norðanverðum Leiruvogi sem að öðru leiti tilheyrir Mosfellsbæ. Tilfni er til að velta fyrir sér samtali við Mosfellsbæ, ekki síst þar sem nú er unnið að því að stækka friðlandið við Varmárósa, innst í Leiruvogi, sem er innan B-svæðisins. En sem fyrsta skref er hér mælt með að stefna að friðlýsingu Blikastaðakróar og miða við mörk hverfisverndar samkvæmt Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030. Skoða þarf hvort og hversu stór hluti Geldinganes falli inn í skilgreinda svæðið en í dag er austur- og norðurströnd Geldinganes hverfisvernduð. Ljóst er að ekki er hægt að friðlýsa alla strandlengju Geldinganes meðan áform um Sundabraut liggja um það svæði. Því er lagt til að einungis austurströndin sem liggur að Blikastaðakró verði innan afmörkunar.

Núverandi mörk hverfisverndar í Blikastaðakró:

Tillaga að friðlýsingu þangfjara í Skerjafirði

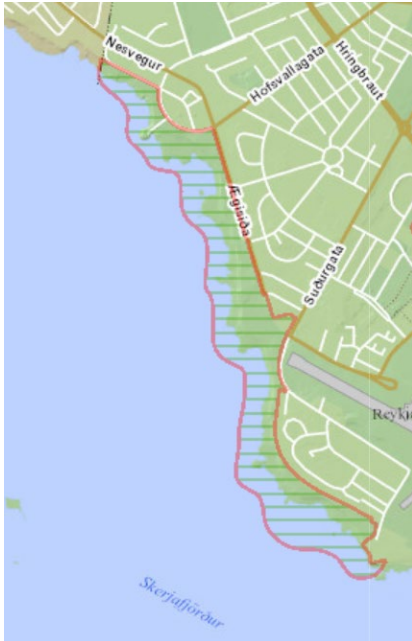
Lagt til að friðlýsa þangfjörur og grunnsævi í norðanverðum Skerjafirði frá sveitarfélagamörkum að Seltjarnarnesi og að Skildinganesi sem í dag eru hverfisverndaðar í Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030.

Markmið með friðlýsingu: Að vernda mikilvægar fjöruvistgerðir, einkum lífmiklar þangfjörur þar með talið klóþangsfjörur sem hafa mjög hátt verndargildi. Miðað er við að vernda öll belti fjörunnar frá efstu brún niður og í gegnum þarabeltið. Þangfjörurnar eru frjósöm og lífauðug vistkerfi þar sem fjölbreytni sjávardýra er mikil og þær eru mikilvæg fæðuöflunarsvæði fyrir fugla og fiska. Þá eru gróskumiklar þangfjörur öflugar við að binda kolefni og uppspretta næringarefna fyrir sjávarlífverur. Fjörurnar í Skerjafirði eru með stærstu samfelldu þangfjörum á Höfuðborgarsvæðinu og einstaklega aðgengilegar. Þær eru hryggjarstykkið í einu vinsælasta útivistar- og náttúrusvæði sem borgarbúar hafa aðgang að og setja mikinn svip á landslagið.

Afmörkun friðlýsts svæðis: Fjörurnar í Skerjafirði eru hluti af stærri tillögu Náttúrufræðistofnunar Íslands fyrir B-hluta náttúru-minjaskrár „Álftanes-Skerjafjörður“. Sú tillaga er að miklu leyti eins og tillaga á Náttúruverndaráætlun 2004-2008 en í kjölfar samþykktar hennar hefur verið unnið að friðlýsingu nokkurra minni svæða í Skerjafirði, í landi Garðabæjar og Kópavogs. Full ástæða er að skoða allt svæði innan lögsögu Reykjavíkur sem B-tillagan nær til en fyrst um sinn er lagt til að horft sé til friðlýsingar á því svæði sem í dag er undir hverfisvernd og sér í lagi þangfjörurnar. Innsti hluti Fossvogs er einnig undir hverfisvernd og þar er fyrir friðlýsta svæðið Fossvogsbakkar, náttúruvætti

vegna verndunar jarðminja. Hægt væri að stækka það náttúruvætti og breyta friðlýsingarskilmálum til að ná betri búsvæðavernd á leirur í Fossvogi. Mögulega má skoða bæði svæðin samtímis eða einblína á eitt í einu. Milli svæðanna tveggja er í Aðalskipulagi Reykjavíkur og væntanlegu deiliskipulagi Skerjabyggðar gert ráð fyrir landfyllingu sem fer ekki saman með friðlýsingu. Landfyllingin er nú í umhverfismati mikilvægt er að sjá hver niðurstaða úr því verður, áður en endanleg tillaga að friðlýstu svæði er ákveðin Einnig þarf að skoða áhrif væntanlegrar Fossvogsbrúar á þessa tillögu.

Núverandi mörk hverfisverndar þangfjara í norðanverðum Skerjafirði:

Tekið saman af Snorra Sigurðssyni, skrifstofu umhverfisgæða